Управління фітосанітарної безпеки Головного управління Держпродспоживслужби в Кіровоградській області надає прогноз фітосанітарного стану та рекомендації щодо захисту основних сільськогосподарських рослин у господарствах Кіровоградської області в серпні 2025 року.

Зернові, зернобобові культури та багаторічні трави. Впродовж серпня клоп шкідлива черепашка переселятиметься у місця зимівлі.

В другій половині серпня хлібна жужелиця (турун) виходитиме з літньої діапаузи, за достатньої зволоженості ґрунту відкладатиме яйця. Відроджуватимуться личинки, які живитимуться і розвиватимуться спочатку на падалиці зернових культур, злакових бур'янах. В подальшому мігруватимуть на сходи озимої пшениці, розміщеної після стерньових попередників. Одна самка жужелиці може відкласти 50-70, максимально до 270 яєць. За посушливої погоди плодючість самок різко знижується. Для запобігання пошкодження озимої пшениці жужелицею необхідно дотримуватись сівозміни, виключити повторні посіви озимини. В разі сівби після колосових попередників провести обов'язкову передпосівну обробку насіння дозволеними препаратами інсектицидної дії.

Підгризаючі совки (озима), злакові мухи (шведські, гессенська), цикадки в серпні місяці розвиватимуться на сходах падалиці та злакових бур'янах, а згодом на сходах озимини. Ретельна підготовка ґрунту під культуру (впровадження волого- і енергозберігаючих технологій, оптимальна система удобрення, ін.) та вищезазначені заходи зменшують шкідливість комах.

За результатами фітосанітарних експертиз Державної установи «Кіровоградська фітосанітарна випробувальна лабораторія Держпродспоживлужби» при проведенні моніторингу фітосанітарного стану озимої пшениці спеціалістами управління фітосанітарної безпеки Головного управління Держпродспоживслужби в Кіровоградській області цього року виявлено такі хвороби: Alternaria alternata (Fr) Keissl (альтернаріоз), Ascochyta graminicola Sass. (аскохітоз), Puccinia spp. (іржа), Ustilago tritici (Pers) Jens. (летюча сажка), Drechslera teres f. sp. maculata (сітчаста плямистість ячменю), Fusarium graminearum Schw (фузаріоз злакових), Erysiphe graminis DC (борошниста роса).

Насіння пшениці цьогорічного врожаю, уражене збудниками цих хвороб та іншими, знезаражують обов'язковим протруюванням кондиційного посівного матеріалу озимих колосових після встановлення через фітоекспертизу домінуючої інфекції й вибору ефективного протруйника. Насіння можна протруювати як завчасно (за 2-3 тижні), так і безпосередньо перед сівбою. Завчасне протруювання особливо ефективне для захисту рослин від сажкових хвороб.

Недопущення перезараження зерна в буртах фузаріозом колоса забезпечується негайним висушуванням його до 13 % вологості, старанним очищенням та окремим складуванням. Ці заходи важливі за ураження колоса, насамперед збудником Fusarium graminearum, який утворює специфічний метаболіт – вомітоксин, вміст якого в продовольчій пшениці та зерні понад 0,5-1 % може спричинити захворювання на фузаріотоксикоз «п'яний хліб» людей та свійських тварин.

Повсюди в посівах кукурудзи розвиватимуться багатоїдні шкідники – листогризучі совки, насамперед, бавовняна, стебловий (кукурудзяний) метелик, злакові попелиці, цикадки, хлібні блішки, трипси. У разі випадання дощів качани

уражуватимуться пухирчастою та летучою сажками, фузаріозом, гельмінтоспоріозом, тощо, що слід враховувати в подальшій підготовці та оздоровленні насіння культури.

Горох, в 1 кг насіння якого буде виявлено 10 і більше личинок горохового зерноїда, після очищення, сушіння, сортування, обов'язково знезаражують дозволеними препаратами.

В період формування-дозрівання бобів сої осередково інтенсивно розвиватимуться та завдаватимуть шкоди рослинам павутинний кліщ, попелиці, трипси, гусениці акацієвої вогнівки, листогризучих совок. За умов підвищеної вологості повітря, наявності опадів і температури 15-20°С рослини хворітимуть на сіру гниль. Можливе ураження іржею, аскохітозом, бактеріальними, вірусними, іншими хворобами. Під час формування бобів, за надпорогової чисельності шкідників (акацієва вогнівка 1-2, листогризучі совки 1-3, лучний метелик 4-5 гусениць на кв.м, тютюновий трипс 10-15 екз. на рослину, павутинний кліщ (10 % заселених рослин), 50-60 на кв.м жуків бульбочкових довгоносиків) проводять обприскування посівів дозволеними інсектицидами.

За вологості насіння 35-40 % проти білої та сірої гнилей, фомопсису проводять десикацію посівів сої за 14 днів до збирання врожаю дозволеними десикантами.

У посівах багаторічних трав (люцерни, конюшини, еспарцету) скрізь продовжуватимуться розвиток та шкідливість комплексу комах (довгоносиків, клопів, насіннєїдів, попелиць, товстоніжки, трипсів, сарани та гусениць совок). За надпорогової чисельності комах-фітофагів застосовують дозволені інсектициди. Одночасно з інсектицидами застосовують мікроелементи (борна кислота, молібдат амонію, 0,3-0,6 кг/га). Під час цвітіння, на початку відкладання яєць совками випускають трихограму (100-150 тис. особин на га), а через 7-8 днів в період масового відкладання випуск трихограми повторюють. За побуріння 75-80 % головок конюшини та 80-90 % бобів люцерни проводять десикацію насіннєвих ділянок.

Технічні культури. У серпні, за сприятливих гідротермічних умов, повсюди цукрові буряки потерпатимуть від різноманітних хвороб (церкоспорозу, фомозу, пероноспорозу, вірусних жовтяниці й мозаїки, гнилей, парші, дуплистості, інших). Шкідливість листкової бурякової попелиці обмежуватимуть погодні умови та діяльність ентомофагів і ентомофторових грибків. За допорогової чисельності скрізь у посівах розвиватимуться бурякові щитоноски, блішки, мінуючі мухи, можливо мінуюча міль й коренева попелиця. Ймовірні пошкодження коренеплодів буряків личинками звичайного бурякового довгоносика. У вогнищах розвиватимуться та харчуватимуться буряками гусениці листогризучих і підгризаючих совок.

Оздоровлення посівів проводять за появи ознак пероноспорозу, окремих плям церкоспорозу на 3-5 % рослин, ураження борошнистою росою 5-10 % рослин та іншими хворобами листків обприскуванням посівів фунгіцидами, згідно з «Державним реєстром пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні» в 2025 році, (далі – Державний реєстр).

Проти листогризучих й підгризаючих совок ефективні випуск трихограми під час масового відкладання ними яєць й хімічні обробки вогнищ з надпороговою чисельністю гусениць дозволеними інсектицидами, які необхідно закінчити за 30 днів до збирання врожаю.

Скрізь за теплої з підвищеною вологістю погоди рослини соняшнику уражуватимуться гнилями (біла, сіра, суха), пероноспорозом, фомозом, фомопсисом, іржею, білою іржею, септоріозом, іншими. Соняшниковий вовчок паразитуватиме на рослинах сприйнятливих сортів. На зелених, не огрубілих кошиках харчуватимуться геліхризова попелиця, трипси, кліщі, цикадки. Ядра сім`янок заселятимуть і пошкоджуватимуть різноманітні клопи (ягідний, польовий, люцерновий, інші), що негативно впливатиме на олійність і схожість насіння. Гусениці соняшникової вогнівки розвиватимуться в кошиках непанцирних сортів культури. Масово пошкоджуватимуть рослини гусениці бавовняної совки, місцями – іншими совками, гусеницями лучного й стеблового метеликів, саранові.

Під час наливу насіння соняшник захищають від клопів, гусениць соняшникової вогнівки, совок препаратами дозволеними до використання Державним реєстром у 2025 році. За високої вологозабезпеченості (ГТК>1,5) і вологості насіння 25-30 % на початку побуріння кошиків для обмеження розвитку хвороб рекомендовано провести десикацію посівів.

Перед сівбою для попередження ураження сходів озимого ріпаку пліснявінням, чорною ніжкою, фомозом, альтернаріозом, пероноспорозом, гнилями й пошкодження блішками, попелицею, пильщиком тощо очищене та відкаліброване кондиційне насіння обов`язково протруюють препаратами широкого спектру дії.

Картопля та овочеві культури. Колорадський жук літнього покоління скрізь заселятиме насадження томатів, баклажанів. Альтернаріоз, фітофтороз, макроспоріоз інтенсивно розвиватимуться на рослинах пасльонових культур за підвищеної вологості повітря, рясних рос, різких коливань денних та нічних температур та створюватимуть епіфітотійну ситуацію. Такі ж умови сприятимуть розвитку чорної бактеріальної плямистості, септоріозу, верхівкової гнилі томатів, інших хвороб.

Для оздоровлення рослин, зважаючи на строки збирання врожаю пасльонових культур, застосовують ефективні проти зазначених хвороб фунгіциди.

У капусті середніх та пізніх строків достигання повсюди розвиватимуться та пошкоджуватимуть рослини гусениці біланів, совок, капустяної молі. Висока вологість повітря на фоні підвищених температур повітря створюють умови, для масового розвитку капустяної білокрилки та попелиці. Осередково на рослинах капусти розвиватимуться клопи, прихованохоботники. Регулювання вищезазначених фітофагів досягається через обробки дозволеними інсектицидами за регламентами існуючих технологій.

Рослини огірків, кабачків, інших баштанних культур, подекуди томатів, заселятимуть попелиці, деінде павутинний кліщ, тютюновий трипс, чисельність та шкідливість яких зростатиме за помірно вологої, теплої погоди. За випадання дощів масово розвиватимуться та поширюватимуться в посівах вищезазначених

культур та насінниках цибулі пероноспороз, бактеріоз, антракноз, борошниста роса.

Оздоровлення плантацій овочевих культур слід проводити дозволеними препаратами за суворого дотримання «строків очікування».

Шкідники і хвороби плодових насаджень. Розвиватиметься друге покоління яблуневої плодожерки, подекуди при сприятливих умовах можна очікувати розвиток третього покоління. Триватиме живлення гусениць золотогуза і білана жилкуватого з подальшим утворенням зимових гнізд.

Тепла з помірними опадами погода скрізь сприятиме подальшому розвитку сисних шкідників: зеленої яблуневої, сливової обпиленої, інших попелиць, глодового, звичайного павутинного, бурого й червоного плодових кліщів, яблуневої і грушевої медяниць, щитівок і несправжньощитівок.

Зерняткові породи дерев хворітимуть на паршу. Розвиватимуться плодова гниль, на листках – плямистості.

Зимові сорти яблуні та груші на початку серпня проти яблуневої плодожерки, парші, борошнистої роси, плодової гнилі обприскують дозволеними до використання інсектицидами з додаванням фунгіцидів проти парші, плодової гнилі та інших хвороб.

У другій декаді серпня зимові сорти яблуні проти парші, плодової гнилі, інших хвороб плодів під час зберігання обприскують пестицидами не пізніше, як за 20 днів до початку збору врожаю.

Відразу після збору врожаю і ще двічі з інтервалом 12 днів кісточкові дерева оздоровлюють від кокомікозу дозволеними до використання препаратами, дотримуючись їх чергування. В кінці літа проводять обприскування дерев проти вишневого слизистого пильщика, попелиці (вишня, черешня).

Багатоїдні шкідники. У серпні в неугіддях, пасовищах, крайових смугах окремих посівів просапних, овочевих культур завершуватиметься розвиток личинок саранових (стадних – італійського пруса, нестадних видів – кобилок, коників) і перетворення їх в дорослих комах. Саранчуки паруватимуться та відкладатимуть яйця – ворочки, після чого відмиратимуть, чим і завершиться річний цикл розвитку саранових.

У період масового окрилення нагляд за поведінкою фітофагів слід продовжувати для прийняття своєчасних заходів обмеження чисельності та прогнозування розвитку їх у наступному році.

Лучний метелик другого покоління розвиватиметься осередково в багаторічних травах, цукрових буряках, сої, овочевих культурах, де можливе утворення осередків підвищеної чисельності фітофага. Оптимальними умовами розвитку шкідника в цей період будуть температури 21-32ºС та вологість повітря понад 75 %.

Захисні заходи проводять за щільності понад 12-20 гусениць на кв.м рекомендованими препаратами, суворо дотримуючись строків і норм витрати з урахуванням віку гусениць.

Найпоширеніший і найшкідливіший фітофаг зернової кукурудзи стебловий метелик повсюди розвиватиметься в посівах кукурудзи, сорго, проса, інших товстостеблих культур. Шкідливість гусениць зросте в разі помірно теплої, вологої

погоди місяця. За умов посухи ймовірне зниження плодючості, висихання яйцекладок та часткова загибель гусениць.

Скрізь залишається актуальним випуск трихограми вогнівочної форми на початку та під час масового відкладання яєць метеликом та бавовниковою совкою.

Протягом місяця триватиме літ метеликів підгризаючих совок (озима, оклична, іпсилон, інші) другого покоління, відкладання ними яєць та розвиток гусениць в посівах кукурудзи, цукрових буряків, соняшнику, особливо пізніх строків сівби, овочевих культур, багаторічних травах, парах. За сприятливих умов (тепла, помірно волога погода, квітучі рослини, як додаткове джерело живлення) сформується та реалізується потенціальна плодючість самиць совок. На парах, овочевих культурах ймовірне утворення осередків підвищеної чисельності і шкідливості підгризаючих совок другого покоління, де виникатиме необхідність у захисних заходах.

За надпорогової чисельності гусениць молодших віків слід застосовувати суміші фосфорорганічних і піретроїдних інсектицидів у половинних нормах, за регламентами існуючих технологій. Ефективність заходів забезпечують гормональні препарати та інгібітори синтезу хітину.

Гусениці листогризучих совок (капустяної, совки-гамми, городньої, люцернової, гречаної, помідорної, бавовникової, ін.) повсюди розвиватимуться та шкодитимуть овочевим, просапним культурам, багаторічним травам, іншим культурам. Осередки високої чисельності гусениць совок обмежують агротехнічні (розпушування міжрядь, знищення бур’янів) та біологічні заходи (використання совочної форми трихограми). Хімічні засоби використовують (за перевищення ЕПШ) у відповідності до регламентів існуючих технологій, дотримуючись санітарних правил.

Повсюди після збирання врожаю зернових і оранки, на полях створяться несприятливі умови існування для мишоподібних гризунів, передусім зеленоїдних форм – сірих полівок. Це змусить їх переселятися на плантації соковитих овочевих, пізніх просапних культур, на узбіччя шляхів, зарослих бур’янами, надалі – на сходи озимих культур.